

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

■ Professie en Persoon

Haim Omer

Sinds een aantal jaren is Haim Omer, psycholoog en hoogleraar aan de Universiteit van Tel Aviv, in Nederland bekend vanwege zijn overtuigende en effectieve benadering om agressief en destructief gedrag binnen gezinnen te stoppen. Zijn methodiek van geweldloos verzet en zijn visie op de 'nieuwe autoriteit' heeft hij ontwikkeld naar de leer van Gandhi en Martin Luther King. Er wordt afgezien van fysiek geweld en van het gebruik van dreigende, vernederende of beledigende woorden. Escalaties worden voorkomen. Er wordt ouderlijke aanwezigheid in het leven van het kind aangeboden, waarbij de boodschap luidt: 'Ik ben hier! Ik ben je ouder en ik blijf je ouder! Ik geef niet toe en ik geef je niet op!' Tijdens congressen en workshops weet hij met zijn verhalen mensen te boeien en te inspireren. Maar wie is deze man? Hoe is hij tot zijn visie gekomen?

Samen met mijn collega's van MoleMann Mental Health clinics, Henk Breugem en Liesbeth Eggink, volgde ik een vierdaagse training bij het team van Haim Omer in Tel Aviv. Wij werden door Omer bij hem thuis uitgenodigd om op bovenstaande vragen een antwoord te krijgen.

Haim Omer werd in Brazilië geboren uit joodse ouders, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in concentratiekampen hebben

gezet en de Holocaust overleefden. Zijn ouders hadden hun complete familie verloren en wilden niet in Europa blijven. Deze geschiedenis heeft een sterk stempel op het gezin gedrukt. Omers moeder was een ingewikkelde, claimende vrouw met angstige neigingen. Omer was een enorm moederskind. Hij sprak met dezelfde Portugese tongval als zijn moeder. Zijn vader was een levensgenieter met brede interesses en een grote aanleg om zich snel allerlei talen eigen te maken. Hij was heel sociaal, hield van eten en vrouwen en kon zich vol overgave ergens in storten. Omer herkent in zichzelf die brede interesses en enorme nieuwsgierigheid, al richt hij die op heel andere gebieden...

Vanaf zijn dertiende heeft Omer zich ontworsteld aan de claim van zijn moeder. Hij werd een rebel. Dat kwam tot uiting in de keuze van vrienden, de boeken die hij las en de gedichten die hij schreef. Na zijn middelbare school, op achttienjarige leeftijd, greep hij de kans om als zionist naar Jeruzalem te gaan. Israël bestond toen negentien jaar. Lachend vertelt Omer hierover dat Israël altijd een jaar ouder zal blijven dan hij.

Zoals de meeste joodse ouders wilden Omers ouders dat hij arts, advocaat of ingenieur zou worden. Tegen zijn ouders zei

Omer dat hij fysica ging studeren, maar hij startte met filosofie en deed er wat psychologie bij. Meestal was hij in de bibliotheek te vinden. Hij studeerde voor zichzelf en volgde nauwelijks colleges. Tegen de psychologie had hij een grote weerstand. Hij geloofde niet in al die theorieën en vooronderstellingen. Het boeide hem kort. De beschrijvingen die psychologen van mensen geven, vond hij leeg. Het leek wel of elke beweging uit een persoon gehaald was. Het leek meer op iemands schaduw. 'Als therapeut kun je hypothesen hebben, maar je moet niet denken dat je de waarheid in handen hebt.'

Na zijn psychologiestudie ging hij het leger in. Daar liep hij een gehoorbeschadiging op. Hij verveelde zich als assistent van een onderzoeker. Tijdens zijn gesprekken met soldaten die vanwege stressklachten geëvacueerd werden, kwam hij op het idee om een desensitisatieprogramma voor hen op te zetten, met een stapsgewijze aanpak ter vermindering van stress en angst. Hij had daar zelfstudie naar gedaan. Binnen een half jaar had hij tachtig soldaten in behandeling en was hij verantwoordelijk voor vijf andere psychologen. Tijdens deze periode deed hij afstand van zijn oorspronkelijke achternaam (Kuperman) en koos hij de naam Omer. Achteraf gezien benoemt hij dit als een domme keuze.

Gedurende vijftien jaar bleef Omer in Jeruzalem werken. Daarna verhuisde hij naar

Tel Aviv, waar hij aan de universiteit en later ook bij het Schneider Children's Medical Center ging werken.

In zijn professie is Omer in de loop der jaren niet alleen geïnspireerd door Gandhi en Martin Luther King, maar ook bijvoorbeeld door Milton Erickson. In zijn

...geïnspireerd door Milton Erickson...

therapiepraktijk gebruikte Omer veel van de principes van Erickson, waaronder hypnose. Als hij terugkijkt, vindt hij dat hij ook

daarin domme dingen heeft gedaan. Hij gebruikte bijvoorbeeld hypnose bij een vrouw met heftige menstruele pijnen. Hij had gelezen dat aan vermindering van pijn gewerkt kon worden door iemand rustig onder hypnose te brengen en dan onverwachts een klap te geven. De vrouw werd woest op hem. Over deze casus en nog negen andere fouten heeft hij later een artikel geschreven. Geen tijdschrift wilde dat destijds publiceren. Omer heeft afstand gedaan van Ericksons indirecte principes. Hij wil geen dingen meer achter de rug van cliënten om doen.

Een andere inspiratiebron was Minuchin. Naar aanleiding van een lezing van hem in Jeruzalem stuurde Omer een brief naar zijn hotel en werd hij uitgenodigd voor een gesprek. Principes van Minuchin vertaalt Omer naar deze tijd. Hij leert ouders om een positie in te nemen in hun gezin (*parental presence*). Ouders kunnen hun kinderen niet veranderen, maar kunnen wel naar zichzelf kijken en het zelf anders gaan doen.

Marc Prevac van de Shalom club opende Omers ogen voor de waarde van de sociale context. Prevac werkte met chronisch schizofrene patiënten. Omer zag hoe mensen weer in contact met hun omgeving kunnen worden gebracht, zodat zij weer deelgenoot van een gemeenschap worden. Hier werd het belang van een supportgroep geboren. Samen met Marc Prevac heeft Omer verschillende artikelen geschreven en ze genoten samen van muziek en Shakespeare. Een jarenlange vriendschap volgde. Vele behandelingen van patiënten hebben zij met elkaar besproken.

De tot dusver laatste inspirator in Omers leven is Nahi Alon geweest. Met hem schreef hij het boek *The psychology of demonization*. Sinds 1968 zijn zij vrienden en hebben zij zich parallel aan elkaar ontwikkeld en elkaar wederzijds positief beïnvloed. Samen trainden zij mensen in het leger, rabbi's en politieagenten. Samen schreven zij artikelen en bespraken zij patiënten. Van Alon leerde Omer het belang van intervisie.

In zijn werk als therapeut wil Omer zich intensief verdiepen in hoe de ander de wereld ziet, *joining* in de termen van Minuchin. Hij wil weten wat de overwegingen van een ander zijn en zijn keuzes begrijpen. Als therapeut probeert hij in het levensverhaal van de ander te stappen, samen te kijken naar wat niet werkt en vervolgens iets anders te proberen. Die nei-

ging tot intensieve verdieping blijkt ook uit de talenkennis van Omer. Hij geeft les in vijf verschillende talen. Een gave die zijn vader ook bezat. Ook als Omer een boek leest of naar een opera luistert, kruipt hij in de huid van een ander. Hij kan daar helemaal in opgaan, identificeert zich met

... the psychology of demonization ...

de hoofdpersonen, voelt wat zij voelen en ervaart wat hen beweegt. 'Ik ga dood met Tristan, ik ga dood met Isolde!' Omer geniet van tragedies.

Het boek *Non violent resistance* is opgedragen aan zijn zoon Noam 'who gave me the first push'. Noam heeft op achttienjarige leeftijd een heftige inzinking gehad. Dit was de moeilijkste periode uit het leven van Omer. Omer wilde alles voor Noam doen om hem door die moeilijke tijd heen te slepen, maar dat werkte averechts. Zijn zoon daagde hem steeds uit en Omer realiseerde zich dat hij niet goed reageerde. Noam is kunstenaar en Omer was gegrepen door zijn kunst. Hij stimuleerde zijn zoon dagelijks en zat er uit enthousiasme bovenop. Op Noam werkte dit negatief en Omer beseftte dat hij meer afstand moest nemen. Noam was de persoon die hem zijn grenzen liet zien en die hem toonde dat hij als ouder soms domme dingen deed. 'Ik ben je ouder, ik geef niet op, maar ik kan je niet controleren, ik kan alleen naar mijzelf kijken.'

Lachend vertelt hij dat veel therapeuten veel harder werken dan hij. Een beperkt

aantal keren per jaar geeft hij buitenlandse lezingen en dat ervaart hij als intensief. Zijn gewone dagindeling is echter zeer overzichtelijk. Het bestaat uit schrijven, wat lessen aan de universiteit geven en zes uur per week cliënten zien in zijn eigen praktijk. Het lesgeven aan de universiteit ervaart hij als niet meer dan vertellen wat hij zelf ontwikkeld heeft. 'Studenten superviseren is erg eenvoudig, ik hoef alleen maar hardop te denken.'

Omer omschrijft zijn eigen leven als ongelooflijk gelukkig en gemakkelijk verlopend. Dit is geheel tegen zijn verwachting in. Door de Holocaustervaring van zijn ouders heeft hij een constructief pessimisme meegekregen; er kan namelijk altijd iets ergs gebeuren. Als hij terugkijkt op zijn leven is hij opgegroeid in een goed ontwikkeld milieu, heeft hij zich gewaar-

deerd gevoeld door zijn familie, leeft hij in een tijd van vrede en is hij nu heel gelukkig in zijn tweede huwelijk. Familietragedies, zoals de scheiding van zijn eerste vrouw en zijn grote zorgen om zijn zoon, hebben hem diep geraakt, maar staan niet in verhouding tot de hel die zijn ouders hebben doorstaan.

**... veel therapeuten
werken harder
dan hij ...**

Lenny Rodenburg

Literatuur

- Alon, N. & Omer, H. (2006). *The psychology of demonization, promoting acceptance and reducing conflict*. London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Omer, H. (2003). *Non-violent resistance, a new approach to violent and self-destructive children*. Cambridge University Press.
- Omer, H. (2007). *Geweldloos verzet in gezinnen, een nieuwe benadering van gewelddadig en zelfdestructief gedrag van kinderen en adolescenten*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.

